

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада

Протокол № 8 від 09.03.2021

Ректор

Яковлева О.В.

ПРОГРАМА

вступного іспиту з дисципліни “Географія”
для вступу на навчання ОС Бакалавр
на основі повної загальної середньої освіти

Розглянуто і схвалено
Кафедрою гуманітарних та фундаментальних дисциплін
Протокол № 7 від 24.02.2021 року

Київ 2021

ПРОГРАМА вступного іспиту з дисципліни “Географія” для вступу на
навчання ОС Бакалавр на основі повної загальної середньої освіти

Навчально-методичне видання

Укладачі:

Язиніна Р.О., д.геогр.н., ст.наук.сп.

Кушнір О.Я., к.філос.н., доц.

Зміст програми

- I. Вступ
- II. Структура вступного випробування
- III. Зразки тестових завдань
- IV. Рекомендована література
- V. Критерії оцінювання вступного випробування

Вступ

Загальноосвітня цінність географії, полягає у формуванні світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки, як природного та природньо-техногенного середовища, в якому протікає життя. Географія є не тільки джерелом нових відомостей про Землю, а й основою для формування гуманістичного світогляду, виховання дбайливих господарів, любові до рідного краю, набуття умінь і навичок адаптації до навколишнього середовища, адекватної поведінки в ньому.

Загальною метою географічної освіти є формування географічної картини світу. Мета реалізується через розв'язання наступних головних завдань:

- формування цілісного географічного образу Землі через розкриття регіональних та планетарних закономірностей і процесів;
- розкриття ролі географії у вирішенні економічних, екологічних і соціальних проблем суспільства;
- розвиток геопросторового мислення та вміння логічно викладати свої думки, що співвідносяться з реально пізнаними географічними об'єктами;
- обґрунтування доцільності наукового підходу до природокористування, єдності навколишнього середовища, людини та її діяльності в територіальному аспекті;
- формування картографічної грамотності і культури;
- виховання національно-свідомого громадянина, патріота, дбайливого господаря, грамотної, освіченої людини, гуманіста і природолюбця;
- вироблення умінь застосовувати здобуті географічні знання, користуватися джерелами географічної інформації, самостійно шукати, аналізувати та передавати її;
- заохочення до самореалізації своїх здібностей, інтересів та життєвих планів засобами географії.

Структура і зміст географії базується на основі внутрішньопредметних зв'язків гуманізації, гуманітаризації. Оцінюючи навчальні досягнення з географії необхідно врахувати правильність і науковість викладення матеріалу, повного розкриття понять і закономірностей, точність вживання географічної та картографічної термінології, ступінь самостійності відповіді,

логічність, доказовість у викладенні матеріалу. Програма складена на основі Державних стандартів.

Матеріал програми розподілено за такими розділами:

I. Фізична географія

1. План місцевості
2. Географічна карта.
3. Форма і рух Землі.
4. Літосфера і рельєф
5. Атмосфера.
6. Гідросфера
7. Біосфера
8. Фізико-географічний огляд частин світу та материків

II. Географія України

A. Фізична географія України

1. Географічне положення.
2. Рельєф, геологічна будова і корисні копалини
3. Клімат і кліматичні ресурси
4. Внутрішні води
5. Ґрунтовий покрив, земельні ресурси
6. Рослинність і тваринний світ
7. Природні комплекси і фізико-географічне районування

Б. Економічна і соціальна географія України

1. Економіко- і політико-географічне положення
2. Населення і трудові ресурси
3. Формування господарського комплексу та його структура
4. Промисловість
5. Рациональне використання природних умов і природних ресурсів та їх охорона

III. Економічна і соціальна географія світу

1. Сучасна політична карта світу
2. Географія світових природних ресурсів
3. Географія промисловості світу
4. Глобальні проблеми людства

Зміст

I. Фізична географія

1. План місцевості.

Поняття про план місцевості. Горизонт. Сторони горизонту. Способи орієнтування на місцевості. Уміння користуватися компасом. Азимут. Масштаб та його види. Абсолютна і відносна висоти точок місцевості. Використання планів у практичній діяльності людей.

2. Географічна карта.

Поняття про географічну карту. Основні відмінності географічної карти від плану місцевості. Типи карт. Вимірювання відстаней по карті за допомогою масштабу. Уміння по карті виміряти довжину річки, визначити висоту гір, глибину океанів і морів. Особливості картографічного зображення. Неминучість спотворення на картах внаслідок кривизни Землі: елементарні поняття про характер цих спотворень (відстаней, напрямків і площ). Градусна сітка на карті та її елементи. Географічна широта і довгота. Окомірна зйомка місцевості.

3. Форма і рух Землі.

Сонячна система та її будова. Характеристика планет земної групи. Розвиток уявлень про форму Землі. Фізико-географічне значення форми землі. Розміри земної кулі. Добове обертання Землі. Місцевий, поясний і декретний час, лінія зміни дат. Річний рух Землі та його наслідки. Тропіки і полярні кола.

4. Літосфера і рельєф.

Внутрішня будова Землі. Поняття «літосфера». Типи земної кори. Процеси зовнішньої геодинаміки. Вивітрювання. Робота вітру. Робота текучих вод. Робота льодовиків. Внутрішні сили, що зумовлюють зміни земної кори. Вулкани та райони їх поширення. Землетруси та райони їх поширення. Поняття "рельєф". Типи рельєфу земної поверхні: рівнини, низовини, плоскогір'я, гори і нагір'я. Гори складчасті, брилові, складчасто-брилові. Поняття про річкову долину. Значення рельєфу в господарській діяльності людини. Мінерали і гірські породи, що складають земну кору. Надра та їх охорона.

5. Атмосфера.

Поняття про атмосферу. Висота, межі і будова атмосфери. Загальна циркуляція атмосфери. Нагрівання атмосфери. Зміна температури повітря залежно від географічної широти, висоти над рівнем океану. Тиск атмосфери і його вимірювання. Вітри та їх походження. Бризи, мусони, пасати, циклони і антициклони. Водяна пара в атмосфері. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Вимірювання кількості опадів. Погода. Характеристика складових стану погоди. Спостереження за погодою. Значення вивчення погоди для народного господарства. Клімат. Залежність клімату від географічної широти, близькості моря, морських течій, рельєфу і висоти місцевості. Значення клімату в господарській діяльності людини.

6. Гідросфера.

Поняття про гідросферу. Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки і потоки. Особливості рельєфу дна Океану, характерні риси клімату океанів, основні морські течії, господарське освоєння океанів. Фізичні характеристики океанічних вод. Уміння визначати глибини на

карті. Рух води в Світовому Океані. Морські течії. Господарське значення морів. Розчленованість берегової лінії. Підземні води. Джерела. Використання підземних вод і джерел. Річка та її частини. Живлення річок. Басейни і вододіли. Канали та водосховища. Використання річок у господарській діяльності людини. Озера, типи озерних улоговин та їх господарське використання. Болота та їх використання. Льодовики.

7. Біосфера.

Поняття про біосферу. Походження і поширення життя на Землі. Рослинність суходолу та океану. Тваринний світ суходолу та океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу. Географічна оболонка. Поняття про географічну оболонку. Загальні риси географічної оболонки. Поняття про природний комплекс. Взаємодія рельєфу і клімату та їх вплив на ґрунти, рослинність, тваринний світ. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людей. Фізико-географічний огляд частин світу та материків. Європа. Азія. Африка. Америка. Північна Америка. Південна Америка. Австралія. Антарктида. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. Північний Льодовитий океан. Південний океан.

8. Фізико-географічний огляд частин світу та материків.

Європа. Азія. Африка. Америка. Північна Америка. Південна Америка. Австралія. Антарктида. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. Північний Льодовитий океан. Південний океан.

II. Географія України

A. Фізична географія України

1. Географічне положення.

Предмет фізичної географії України. Оцінка вигідності фізико- географічного положення України. Географічне положення. Кордон. Дослідження території України. Джерела географічної інформації.

2. Рельєф, геологічна будова і корисні копалини.

Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічна будова і тектонічні структури. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова і основні форми рельєфу. Закономірності поширення, характеристика і господарська оцінка надр України. Паливні корисні копалини. Рудні корисні копалини. Нерудні корисні копалини.

3. Клімат і кліматичні ресурси.

Основні кліматотворні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температур повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Несприятливі погодні явища та їх наслідки. Енергетичні кліматичні ресурси. Прогноз погоди.

4. Внутрішні води.

Загальні гідрографічні особливості території України. Гідрологічний і гідрохімічний режими, флора і фауна. Поверхневі води, особливості їх формування й розподілу. Основні річки, річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення. Водний баланс і водні ресурси України, способи їх раціонального використання і охорони.

5. Ґрунтовий покрив, земельні ресурси.

Умови ґрунтоутворення. Основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси. Охорона земельних ресурсів.

6. Рослинність і тваринний світ.

Різноманітність видового складу, закономірності поширення рослинності. Рослинні компоненти лісів, степів, луків, боліт. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичні комплекси лісової, лісостепової, степової зон, Українських Карпат, Кримських гір. Неприятливі фізико-географічні процеси і явища.

7. Природні комплекси і фізико-географічне районування.

Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Розвиток ландшафтів України в антропогені. Зміни ландшафтів України за історичний час. Класифікація ландшафтів. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення. Природно-господарська характеристика природних зон України. Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів. Лісостепова зона. Степова зона. Українські Карпати. Кримські гори. Природні комплекси морів, що омивають Україну, проблеми використання і охорони їхніх вод. Чорне море. Азовське море.

Б. Економічна і соціальна географія України

1. Економіко- і політико-географічне положення України.

Економіко-географічне положення і його господарська оцінка. Сучасний адміністративний поділ. Геополітичні аспекти взаємодії з іншими державами.

2. Населення і трудові ресурси.

Територіальні відмінності і чинники розміщення і густоти населення. Природні і екологічні умови життя населення та їхній вплив на основні показники його розміщення. Природний рух населення. Вікова і статева структура. Погіршення демографічної ситуації та шляхи розв'язання цієї проблеми. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності. Демографічні проблеми сільського населення України, шляхи їх вирішення. Трудові ресурси та їх розподіл за галузями господарства в регіонах. Раціональне використання трудових ресурсів. Безробіття і його географічні аспекти.

3. Формування господарського комплексу України та його структура.

Поняття про господарство і національний господарський комплекс. Історія формування господарського комплексу. Основні риси галузевої структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальні організації.

4. Промисловість.

Загальна характеристика і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація і основні міжгалузеві комплекси. Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості. Паливно-енергетичний комплекс. Структура, місце і роль у господарському комплексі. Вугільна промисловість. Райони добування і використання вугілля. Проблеми і перспективи дальшого розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Перспективи розвитку нафтової та газової промисловості. Електроенергетика, її структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій. Екологічні проблеми розвитку паливно-енергетичного комплексу. Металургійний комплекс. Структура, місце і роль у господарстві.

Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база та її розміщення. Проблеми і перспективи розвитку металургійного комплексу. Хімічний комплекс. Значення, місце і роль комплексу. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих галузей хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку. Лісопромисловий комплекс. Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівельна промисловість). Деревообробна промисловість. Целюлозно-паперова промисловість. Лісохімічна і гідролізна промисловість. Проблеми і перспективи розвитку лісопромислового комплексу. Будівельний комплекс. Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Сировинний комплекс.

5. Раціональне використання природних умов і природних ресурсів та їх охорона.

Вплив господарської діяльності на природні умови і природні ресурси. Геоєкоситуація в Україні. Види впливу на довкілля. Раціональне використання та охорона природних умов і природних ресурсів. Мінерально- сировинні ресурси. Кліматичні ресурси. Проблеми охорони природних систем Чорного та Азовського морів і водних ресурсів. Земельні ресурси та їх використання. Біотичні ресурси, їх раціональне використання та охорона. Рекреаційні ресурси. Природно-охоронні комплекси.

III Економічна і соціальна географія світу

1. Сучасна політична карта світу.

Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Показники, що визначають рівень економічного розвитку країн. Форми правління й адміністративно-територіального устрою країн. Сучасна політична карта. Європа. Азія. Африка. Америка.

2. Географія світових природних ресурсів.

Світові природні ресурси. Географія світових природних ресурсів. Мінеральні ресурси. Земельні ресурси. Лісові ресурси. Водні ресурси. Природні ресурси Світового океану. Ресурсозабезпеченість.

3. Географія промисловості світу.

Структура промисловості. Світова паливно-енергетична система. Географія вугільної промисловості. Географія нафтової промисловості. Географія газової промисловості. Електроенергетика світу. Чорна металургія та основні райони її розвитку і розміщення. Кольорова металургія та основні райони її розвитку і розміщення. Машинобудування, його структура та географія основних галузей. Хімічна промисловість.

4. Глобальні проблеми людства.

Виникнення глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності. Демографічна проблема. Екологічна проблема. Енергетична проблема. Продовольча проблема. Проблема війни і миру. Проблема освоєння ресурсів океану та способи їх вирішення.

Структура вступного випробування

1. Вступний іспит з географії здійснюється в письмовій формі. Кожна особа, яка проходить тестування, отримує індивідуальний екзаменаційний комплект.
2. Частина 1 тесту містить завдання початкового рівня складності, частина 2 – завдання середнього рівня, частина 3 – завдання на відповідність. На виконання тесту відведено 60 хвилин.

Зразки тестових завдань

Частина 1: завдання має по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Кожна правильна відповідь оцінюється в 10 балів.

До розвинутих країн відносять:

- А) Непал*
- Б) Канаду*
- В) Афганістан*
- Г) Перу*

Частина 2: вказати у пропущених стрічках правильну відповідь. Кожна правильна відповідь оцінюється в 10 балів.

Назвіть 4 внутрішньоконтинентальні країни у Європі:

- А)....*
- Б)....*
- В)....*
- Г).....*

Завдання 3: слід вірно знайти відповідність і вказати її. Кожна правильна відповідь оцінюється в 10 балів.

Напишіть біля назв автомобільних фірм назви країн, де вони виникли

<i>1) «Рено» - ...</i>	<i>а) Німеччина</i>
<i>2) «Фольксваген» - ...</i>	<i>б) Франція</i>
<i>3) «Опель» - ...</i>	<i>в) Чехія</i>
<i>4) «Мерседес» - ...</i>	
<i>5) «Шкода» - ...</i>	

Рекомендована література

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб./ [За ред. Я. Б. Олійника, І.Г. Смирнова]. – К.: Знання, 2015. – 640 с.
2. Гілецький Й.Р. Географія України (Фізична географія з основами загального землезнавства): Підручн. для 8 класу. – Львів: ВНТЛ-Класика.
3. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія: підруч./ [Гольцов А.Г.]. – К.: ЦУЛ, 2015. – 416 с.
4. Дахно І.І. Економічна географія зарубіжних країн: навч. Посіб.- К.: ЦУЛ, 2016. -320 с.
5. Дітчук І. Л., Заставецька О. В., Ткач Д.В. Географія України: навч. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016.
6. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Географія України: підруч. для 8 – 9 кл. серед. шк. - К.: Зодіак- ЕКО, 2014.
7. Топузов О.М., Тименко Л.В. Економічна і соціальна географія світу: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. – К: Зодіак-ЕКО, 2015.
8. Шищенко П.Г., Муніч Н.В. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Зодіак – ЕКО, 2015.

Критерії оцінювання вступного випробування

Різнопланові завдання № 1-20 оцінюються у 10 балів. Завдання оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Особи, які склали екзамени і отримали бали оцінюються:

1. До 99 балів – вступник не володіє фактичним матеріалом, не орієнтується в природничих явищах. Тест не складено.
2. 100-125 балів – вступник може назвати одну-дві країни, дати, географічні об'єкти, дати коротку характеристику природного явища; має загальне уявлення про політичну і фізичну, недостатньо володіє вмінням визначати географічні поняття і терміни.
3. 126-150 балів – вступник відтворює основний зміст поставленого питання, визначає окремі ознаки географічних понять, явищ, дає стислу характеристику ЕГП, ПРП, країни, материка.
4. 151-175 балів – вступник у цілому послідовно й логічно відтворює програмний матеріал, виявляє розуміння географічної термінології, дає загальну характеристику подій і явищ природи, суспільства (причини, наслідки, значення), узагальнює окремі факти і формулює висновки.
5. 176-200 балів – вступник виявляє глибокі і міцні, знання, вільно висловлює власні судження і переконливо їх аргументує, аналізує географічну інформацію, співвідносить географічні процеси і явища на планеті.
6. При виправленні, закреслюванні чи наявності двох відповідей питання не зараховується і відповідна кількість балів знижується на 10.